

Esimesed sõjajärgsed Eesti arstide päevad 1994. aastal

Väino Sinisalu – Eesti Arst

Väino Sinisalu

Iseseisva Eesti Vabariigi arstide kutseorganisatsioon – Eesti Arstideseltside Liit – asutati 1921. aasta veebruaris. Traditsiooniks sai iga-aastase arstide kokkutuleku – arstide päevade – korraldamine. Kokkusaamised toimusid igal aastal eri linnas ning seal arutati mitmesugused arstliku tegevuse ja rahvatervisega seotud küsimusi. Pärast Eesti okupeerimist 1940. aastal see traditsioon katkes ja liidu tegevus keelustati.

Eesti Arstide Liidu tegevus taastati juunis 1988. EAL on pidanud end Eesti Arstideseltside Liidu õigusjärglaseks ja seda tunnistas ka hiljem oma tegevuse taastanud Eesti Vabariik.

Juba 28. augustil 1988 peeti Sangastes esimesed sõjajärgsed Tartu arstide päevad. Osavõtjaid oli ligi 200. Koosolijad toetasid püüdu taastada iseseisev Eesti Vabariik, heisati rahvuslipud ja lauldi isamaalisi laule (1). Loengu pidas prof Kuno Kõrge juba sada aastat ravimina kasutusel olnud aspiriinist, millel oli avastatud veel antiagregantne toime.

Septembris 1993 korraldas Soome firma Metropol Medical koostöös Eesti firmaga Pirita Expo esindusliku farmaatsia- ja meditsiinitorudete näituse „Medicina 93“. Näitust avama oli lisaks suursaadikule kutsutud ka EALi president Väino Sinisalu. Esindatud oli üle 20 firma (2).

Üritus oli Eesti arstide jaoks seniolematu. Oli ju harjutud sellega, et valitseb nii ravimite kui ka meditsiinitehnika ja -varustuse defitsiit. Nüüd aga pakuti kõike vabalt, leia vaid raha. Senikogematu oli ka eksponentide lahke käitumine, kannatlik seletamine, lisaks pakuti kommi, mahla, puuvilju, pastapliiatseid, samuti tol ajal väga moes olnud värvilisi kilekotte ja hulgaliselt klantspaberil reklaammaterjali. Mõni soliidsema väljanägemisega uudistaja, keda võis pidada ostuvõimeliseks, kutsuti ka näituseboksi, kus pakuti kohvi ja pits konjakit. Küllastajaid sõitis kokku kogu maalt, ilmselt käis kohal enamik Eestimaa arste.

Selleks ajaks oli mitmetel kolleegidel olnud võimalus külastada arstide päevi Soomes ja Rootsis, kus samal ajal analoogsete näitustega korraldati loenguid, seminare ja täienduskursusi arstidele. Nii küpses mõtte korraldada järgmisel aastal üritus Tartus nii näituse kui ka erialaste loengutega arstidele. EALi president arutas seda võimalust Metropol Medicali esindaja Martti Toivoneniga. Jõuti suulisele kokkuleppele, et 1994. aasta septembris peetakse Tartus Eesti arstide päevade üritused. EAL paneb kokku loenguprogrammi ja tagab osavõtjad, Metropol Medical korraldab meditsiinitehnika ja farmaatsiatoodete näituse „Medicina 94“. Ürituse kohaks jäi Vanemuise teatri- ja kontserdisaal. Ruumide üüri ja muud korralduskulud pidi tasuma Metropol Medical näituse osavõtumaksudest.

EALi korralduskomisjonis asusid tegutsema tegevsekretär dr Anneli Teesalu, majandusjuhataja Mai Taro ja president Väino Sinisalu. Loenguprogrammi ettevalmistamiseks pöördusime erialaseltside poole. Kõik seltsid olid nõus aktiivselt kaasa lööma ja kokku valmistati ette 40 ettekannet.

Tagasilöökk tabas meid mais 1994, kui kohtumisel Tallinnas teatas hr Toivonen, et tasub ainult Vanemuise kontserdisaalis näituse korraldamisega seotud kulud ja korraldab ürituse viimasel päeval banketi. Loenguprogrammiga seotud kulud peab tasuma EAL, sealhulgas teatrisaali üüri. Sellist rahasummat polnud meil kuskilt võtta, ka mõistlik osavõtutasu poleks nii palju raha toonud.

Arutasime eestseisuse liikmetega tekkinud olukorda. Ainsaks mõistlikuks lahenduseks tundus leida koostöövõimalus meditsiini- ja ravimifirmadega, et need üritust rahaliselt toetaksid. Kõigepealt pöördusime ravimifirma Magnum Medicali poole, mille üks juhtidest Georg Gavronski pakkus välja huvitava lahenduse. Ta pani

ette korraldada alternatiivne näitus Vane-muise teatrimaja fuajees ja kaasata Eestis tegutsevaid firmasid. Ta pakkus selleks ka reaalselt abi. Firma kulul asusid võimalikke eksponente otsima kaks aktiivset arstitudengit: Aleksander Laane ja Andrus Kõrge. Nende tegevus oli ülimalt tulemuslik: õnnestus kaasata kokku 37 firmat. Tõsi – näituse ülesehitus oli algelisem – polnud traditsioonilisi näitusebokse, vaid nende asemel olid lauad, toolid ja posterilused. Seetõttu oli ka osavõtuhind madalam ja firmadele enam vastuvõetav.

Kokkuvõtvalt – näituse tuludest õnnestus tasuda EALi loenguprogrammi korralduskulud. Huvitav on märkida, et näituse korraldamise eest hoolt kandnud noormehed on ka praegu aktiivsed. Aleksander Laane on pikki aastaid välja andnud Terviselehte ja on praegu erakonna Eestimaa Rohelised esimees, Andrus Kõrge juhib reklaami- ja turundusfirmat Medior Marketing, mis muu hulgas annab regulaarselt välja Medinfo teatmikku.

Kõik ettevalmistavad tegevused osutusid edukaks ja 6.–8. septembrini 1994. aastal toimusid Tartus „Eesti arstide päevad 94“ – esimesed pärast 1939. aastat. Üritus osutus väga osavõturohkeks. Avapäeva esimesel istungil ei jätkunud teatrisaalis kõigile istekohti, osavõtjad seisis vahekäikudes püsti ja osa ei mahtunudki saali.

EALi ettevõtmine pälvis huvi ka väljaspool Eestit. Kohal olid Soome Arstide Liidu kaks esindajat: Hannu Halila ja Pentti Ahola. Saksamaa Arstide Koja delegaat oli Brigitte Mahn. Kohal oli ka Soome Arstide Liidu ajakirja Lääkärilehti vastutav toimetaja Taisto Pekkarinen ja ajakiri avaldas Eesti arstide ettevõtmisest ülevaate. Aktiivselt toetas meie ettevõtmist Eesti Arstide Selts Rootsisis. Külaliste seas oli ka kolleege Lätist ja Leedust.

Kolme päeva jooksul esitati kokku 40 ettekannet haiguste diagnoosimise ja raviga seotud probleemide kohta. Päevad avas sotsiaalminister Marju Lauristin. Avapäeva esimese sektsiooni teemaks oli meditsiiniabi kvaliteet. Eesti soost kolleegid Rootsist Ants Anderson, Mall Kriisa ja Jüri Männik rääkisid abi kvaliteedi eri tahkudest.

Enam tähelepanu pälvis Eesti Arstide Seltsi Rootsisis esimehe A. Andersoni ettekanne „Turumajandus ja tervishoiupoliitika – eetilisi seisukohti“. Olime ju sel ajal

tulnud sotsialistlikust plaanimajandusest ning kolleegide arusaamad turumajandusest, eriti selle rakendamise meditsiinis, ulatusid seinast seinale. Optimistlikumad arvasid, et meditsiinis on head teenimisvõimalused, isegi mõned Tartu Ülikooli inimesed arvasid, et ülikooli kliinikud hakkavad nüüd ülikoolile head raha teenima. A. Anderson, olles tuttav mitmete maade kogemusega, kinnitas, et puhtakujulist turumajandust meditsiinis Eestile ei saa soovitada. Haiged ei ole rahamehed ega piisavalt pädevad otsustama, millist meditsiiniabi nad peaksid ostma. Euroopas ei olegi tervishoiu ratsionaliseerijad pakkunud täielikku vabaturgu. Arstidel soovitas ta järgida arstieetikat ja kaitsta inimlikke seisukohti, maadeldes majandusnõuetega. Ta arvas, et tervishoiusüsteem tuleb meil üles ehitada kindlate plaanide järgi, vajadusi silmas pidades. Tema soovitude järgi peaks meil olema haigekassad Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Rakveres. Nii paiknevadki meil praegu keskhaigekassa osakonnad. Ants Andersoni ettekande avaldas ka Eesti Arst (3).

Arstid päevad lõpetas üldkogu koosolek, kus uueks EALi presidendiks valiti Indrek Oro.

Arstide päevade õnnestumine kinnitas, et EAL on tegus organisatsioon, mis suudab oma soovitud ettevõtmised teoks teha. Metropol Medical enam Eestis näitusi ei üritanud korraldada. Nüüd võime kinnitada, et Eesti arstide päevade korraldamine näituse ja loenguprogrammiga on saanud juba 20 aastat kestnud traditsiooniks ja meie arstid võivad uhkust tunda, et oleme sellega hakkama saanud, kes kuulajana, kes ettekandjana või mõlemat rolli kandes. Ka on firmad selgeks saanud, et oma toodangut on parim tutvustada seal, kuhu arstid kogunevad loengutele, seminaridele ja muudele koolitusüritustele.

Arstide päevade korraldamisel on erilist tunnustamist väärt Mai Taro, kelle kanda on olnud kõikide seni peetud päevade tehniline korraldus ja firmade kaasamine juba 21 aastat järjest. Ta on seda teinud suurema kärata, kuid seda tulemuslikumalt.

KIRJANDUS

1. Kelk E. Tartu arstide päev Sangastes. Nõukogude Eesti Tervishoid 1988;4:306–7.
2. Kuusma M. Kroonika. Eesti Arst 1993;6:408.
3. Anderson A. Tervishoiupoliitika ja turumajandus – eetilisi seisukohti. Eesti Arst 1994;6:493–7.